

УДК 81'27'371-116=161.2=112.2:654.197

DOI <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2021/2/2>

Роман ЛУЦЕНКО

аспірант кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О. М. Мороховського, Київський національний лінгвістичний університет, вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03150

ORCID: 0000-0001-5435-2050

Бібліографічний опис статті: Луценко, Р. (2021). Суспільно-політичні реалії в сучасному британському політичному дискурсі різних відеожанрів. *Folia Philologica*, 2, 17–22, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2021/2/2>

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РЕАЛІЇ В СУЧАСНОМУ БРИТАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ РІЗНИХ ВІДЕОЖАНРІВ

Суспільно-політичні реалії відіграють важливу роль у формуванні культурної парадигми кожної країни, адже стосуються різних аспектів діяльності людини та відбивають погляд на хід подій в історії країни з погляду політиків, експертів певних галузей тощо. Наявність великої кількості суспільно-політичних реалій визначає жанрову специфіку їх конструювання у ЗМІ. Саме це обумовлює актуальність дослідження суспільно-політичних реалій Великої Британії у контексті розмаїття відеожанрів, серед яких дебати, політичне шоу, відеоінтерв'ю. Конструювання смислів у дискурсі, що досліджується, відбувається в інтеграції різних семіотичних модусів. Зокрема: вербального – скрипти оригінальних відеоінтерв'ю, політичних шоу, та дебатів, де функціонують суспільно-політичні реалії; візуального – статичне зображення (світлина, схема, графік тощо, що супроводжують вербальну репрезентацію реалії), динамічне зображення (зміна візуальних зображень у відеороликах, що подається поряд із вербальною репрезентацією реалії); кінесичного – жести, міміка учасників оригінальних відеоінтерв'ю, політичних шоу, дебатів; аудіального – мелодія, що слугує фоном вербальної репрезентації реалії. Метою статті є виявлення характеру та типів суспільно-політичних реалій в сучасному британському політичному дискурсі різних відеожанрів. Уточнюється поняття «суспільно-політична реалія» з урахуванням теорії мультимодальності. Встановлюються особливості використання суспільно-політичних реалій представниками політичної еліти Великої Британії. Для цього використано фрагменти інтерв'ю з Едвардом Хітом, прем'єр-міністром Великої Британії у 1970-1974 роках на телеканалі Thames Television та чинного очільника Уряду цієї країни Бориса Джонсона на телеканалі BBC, які зберігаються на відеохостингу Youtube в мережі Інтернет. Здійснюється порівняльний аналіз методик взаємодії інтерв'юера з гостем телепрограми. Доведено, що невербальний компонент відіграє важливу роль у сучасному політичному дискурсі.

Ключові слова: суспільно-політичні реалії, політичний дискурс, відеожанр, відеоінтерв'ю, мультимодальність.

Roman LUTSENKO

PhD student at the Professor O. M. Morokhovsky Department of English Philology, Translation, and Philosophy of Language, Kyiv National Linguistic University, Velyka Vasylkivska str., 73, Kyiv, Ukraine, 03150

ORCID: 0000-0001-5435-2050

To cite this article: Lutsenko, R. (2021). Suspilno-politychni realii v suchasnomu brytanskomu politychnomu dyskursi riznykh videozhanriv [Social and political nationally-biased vocabulary in present-day British political discourse]. *Folia Philologica*, 2, 17–22, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2021/2/2>

SOCIAL AND POLITICAL NATIONALLY-BIASED VOCABULARY IN PRESENT-DAY BRITISH POLITICAL DISCOURSE OF DIFEERENT VIDEOGENRES

Social and political nationally-biased vocabulary plays an important role in shaping the cultural paradigm of each country as it relates to various aspects of human activity and embodies the view of events in the history of the country from the point of view of politicians, as well as experts in certain fields. The presence of a large number of social and political

nationally-biased vocabulary determines the genre specifics of their construction in mass media. It preconditions the relevance of the social and political nationally-biased vocabulary of Great Britain studies in the context of video genres diversity, among which are debates, political shows, and video interviews. In the discourse under consideration meaning making takes place in integration of different semiotic modes. In particular, verbal – scripts of original video interviews, political shows, and debates, where socio-political nationally-biased vocabulary functions. In turn, visual mode is represented by static and dynamic visual images. The former include photos, diagrams, graphs, etc. Dynamic images embrace change of visual images in videos. Both static and dynamic images accompany verbal representation of nationally-biased vocabulary. Kinesic semiotic mode is manifested via gestures, facial expressions of participants in original video interviews, political shows, and debates. An auditory mode is represented by a melody that accompanies the verbal representation of nationally-biased vocabulary. The aim of the article is to identify the nature and types of social and political nationally-biased vocabulary in present-day British political discourse of various video genres. The concept of "social and political nationally-biased vocabulary" is defined, the classification of social and political nationally-biased vocabulary from the standpoint of multimodality theory is specified. The article reveals specific features of the use of social and political nationally-biased vocabulary by the representatives of British political elite. The paper analyzes several excerpts from the interviews with Edward Heath, the Prime Minister of the United Kingdom in 1970-1974 on Thames Television and the current Prime Minister Boris Johnson on BBC. A comparative analysis of the interviewer's methods of interaction with the guest of the TV program is performed. It has been proved that non-verbal communication plays an important role in present-day political discourse.

Key words: social and political nationally-biased vocabulary, political discourse, video genre, video interview, multimodality.

Актуальність проблеми. Політичний дискурс, в якому відбиваються особливості суспільно-політичного життя зокрема країн Західної Європи, серед яких – Велика Британія, привертає увагу дослідників у міждисциплінарному ключі. Він опиняється на перетині філологічних, медійних та соціологічних досліджень (Pan, 2018). У світлі філології саме суспільно-політичні реалії є актуалізаторами знань про суспільно-політичне життя країни з урахуванням її національно-культурної специфіки, тобто про її політичну діяльність, діячів, суспільно-політичні рухи, явища та події тощо (Баланик, Бялик, 2020; Влахов, Флорин, 1980; Зорівчак, 1989; Кирда, Письменна, 2015). Дослідження суспільно-політичних реалій, чи-то абсолютних, чи-то часткових, як різновиду безеквівалентної лексики, становить виклик для філолога, так само як і накладає на нього значну відповідальність за адекватність інтерпретації такої лексичної одиниці, адже неточність перекладу може призвести до серйозних наслідків у позалінгвальній дійсності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дискурс-аналізу політичний дискурс вивчається в його пов'язаності з ідеологією (van Dijk, 2003; Wodak, 2009), досліджується його прагматика (The Pragmatics of Political Discourse), пропонується нова методика аналізу урядових звітів, парламентських дебатів, політичних промов та онлайн форумів з політичної тематики з акцентом, серед іншого, на економічній кризі у Великій Британії та відгуком політики на неї (Fairclough, 2012), підкрес-

люється інтердискурсивний характер політичного дискурсу (Шевченко, 2009).

Метою статті є виявлення характеру та типів суспільно-політичних реалій в сучасному британському політичному дискурсі різних відеожанрів, а також порівняння стратегій і тактик ведення політичної дискусії у ХХ та ХХІ століттях.

Виклад основного матеріалу дослідження. До сьогодні не існує уніфікованого визначення, а також і класифікації поняття реалій загалом та суспільно-політичних реалій зокрема. У річищі мовознавства реалія розглядається як слово чи словосполучення на позначення об'єктів, предметів, які є чужими іншому, але характерні для життя, побуту, культури, соціального та історичного розвитку певного народу (Влахов, Флорин, 1980: 432).

Реалії належать до надбання народу та слугують індикатором унікальності суспільно-політичного життя країни, проте запозичуються іншими народами, як «гості, і вони гостюють у них, коли день, коли рік, а трапляється й так, але порівняно рідко, що обживаються настільки, що залишаються назавжди, збагачуючи або засмічуючи мову, яка її прийняла» (Павлова, 2000: 9).

Існує розмаїття типологій реалій, що розмежовуються за низкою критеріїв. За **структурним** критерієм реалії поділяються на реалії-одночлени, реалії полічлени номінативного характеру та реалії-фразеологізми (Влахов, Флорин, 1980: 55-57).

За **семантичним** критерієм суспільно-політичні реалії розмежовуються на: 1) політична

діяльність та діячі; 2) патріотичні та суспільні рухи (і їх діячі); 3) соціальні явища та рухи (і їх представники); 4) звання, титули, звернення; 5) заклади; 6) учбові заклади і культурні установи; 7) стани та касти (і їх члени); 8) станові знаки і символи; 9) військові реалії: 9.1) підрозділи; 9.2) зброя; 9.3) обмундирування; 9.4) військові службовці і командири (Влахов, Флорин, 1980: 51).

Крім того, реалії розподіляються на: 1) політичні та економічні реалії; 2) опоніми та антропоніми з культурним компонентом значення; 3) реалії літератури, міфології, фольклору, культури та мистецтва; 4) реалії національного побуту (Кретов, Фененко, 2013: 8).

У цій статті встановлення характеру та визначення типів суспільно-політичних реалій здійснюється на матеріалі сучасного британського політичного дискурсу різних відеожанрів. Зупинимось на домінантних рисах цього дискурсу.

Усталеність композиційної структури текстів різних відеожанрів, як фрагментів такого дискурсу відповідно, є відносною, адже жанрова специфіка визначається «виходячи не з того, що в ньому може бути, а може не бути, не з того, що в ньому іноді в окремих випадках буває, а з того, без чого він немислимий, і що становить його сутність, закон його побудови» (Кузнецов, 2002: 57).

У межах сучасного британського політичного дискурсу виокремлюють низку відеожанрів, зокрема інтерв'ю, дебати, ток-шоу.

Інтерв'ю – це діалог між журналістом та співрозмовником, який характеризується чергуванням спонтанності та підготовленості мовлення, комбінацією монологів та діалогів з характерним обмеженням у часі від 1 до 60 хвилин (Дяків, 2021: 22).

Під дебатами американські вчені розуміють спеціально організований, чітко структурований публічний обмін думками між двома сторонами з актуальної теми. Дослідники зазначають, що учасники дебатів спрямовують цей різновид публічної дискусії на переконання у своїй правоті третьої сторони, а не один одного. Тому вербальні і невербальні засоби, що використовуються учасниками дебатів, мають на меті отримання певного результату – формування у слухачів позитивного враження до запропонованої позиції (Шнайдер, 2009).

У свою чергу, ток-шоу – структурована та відповідно запрограмована на отримання конкретного результату бесіда на задану тему. Особливістю ток-шоу є те, що до обговорення залучається телеглядач, який погоджується з емоційно забарвленими судженнями, що пропонуються у процесі студійного обговорення, або заперечує його (Яковець, 2007: 185).

Проте не видається можливим говорити про чітко окреслені межі чи композиційно-змістову однорідність того чи іншого відеожанру, а радше варто говорити про жанрову гібридність, що виявляється у вкрапленнях елементів одного жанру в структуру іншого. Зокрема, інформаційні відеосюжети можуть містити елементи коментаря, але вони не обов'язкові, їх наявність ще не свідчить про те, що основне призначення цього жанру аналітичне, інтерпретаційне, вони не є його суттєвою ознакою.

Іншою домінантною рисою сучасного британського політичного дискурсу різних відеожанрів є його мультимодальність. Загалом в минулому відзначається консервативна модальність західноєвропейського політичного дискурсу. (Kress, Gunther, van Leeuwen, 2001: 1). На початку розвитку телебачення передача інформації обмежувалася лише дикторським читанням зведення газетних новин. З часом з'явилися різні способи подачі інформаційних матеріалів, а саме: усне повідомлення, кіно- і фотоінформація, репортаж, інтерв'ю, коментар. Як впливає з назв, форми передачі телевізійної інформації запозичені, насамперед, з газети. Це пояснюється спільністю функцій преси і телебачення, а також спільністю конструйованих фактів, подій, явищ дійсності (Kress, Gunther, van Leeuwen, 2001: 2)

Щодо мультимодальності аналізованого дискурсу сьогодні зауважимо, що конструювання смислів в останньому відбувається в інтеграції різних семіотичних модусів, зокрема: вербального – скрипти оригінальних відеоінтерв'ю, політичних шоу, дебатів та їх перекладів, де функціонують суспільно-політичні реалії; візуального – статичне зображення (світлина, схема, графік тощо, що супроводжують вербальну репрезентацію реалії), динамічне зображення (зміна візуальних зображень у відеороликах, що супроводжує вербальну репрезентацію реалії); кінесичного – жести, міміка учасників оригінальних відеоінтерв'ю,

політичних шоу, дебатів; авдіального – мелодія, що супроводжує вербальну репрезентацію реалії. Отже, виявлення стратегій і тактик, а також способів інтерпретації суспільно-політичних реалій в сучасному британському політичному дискурсі різних відеожанрів ускладнюється, мультимодальною структурою реалій як таких.

Рис 1. Інтерв'юер телеканалу Thames Television (ліворуч) та Едвард Хіт під час розмови

Так, наприклад, для відеоінтерв'ю колишнього прем'єр-міністра Великої Британії, представника Консервативної партії Едварта Хіта 1974 року на телеканалі *Thames Television* (Thames, 1974) (рис. 1) характерний традиційний британський спосіб ведення діалогу через конфронтацію за моделлю «питання-відповідь», відсутністю активної жестикуляції та прямими чіткими відповідями на запитання інтерв'юера.

Рис. 2. Едвард Хіт відповідає на запитання журналіста

Тематика інтерв'ю спрямована на визначення перспектив щодо подальшого існування

Великої Британії як держави, що піклується про власний народ, особливо про представників робітничого класу. Це зумовило використання Едвартом Хітом відповідних суспільно-політичних реалій, наприклад, *industrial action legislation, Trade Unionists, the Manifesto* (Thames, 1974).

Саме бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє відходу від суто класичних способів передачі інформації, конструювання смислів до аудіовізуалізації процесу спілкування (Chaume, 2004).

У контексті використання суспільно-політичних реалій у XXI столітті, варто звернути увагу на постать чинного прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона та його інтерв'ю телеканалу «BBC» щодо ситуації з коронавірусом у Великій Британії (BBC, 2020) (рис. 3).

Сучасній журналістиці притаманний високий рівень динамічності спілкування, жорсткі конфронтації та надмірна жестикуляція.

Рис. 3. Борис Джонсон відповідає на запитання журналіста

Варто зазначити, що пан Джонсон намагається уникати незручних запитань та абстрагується від запитання великою кількістю контраргументів, які не завжди стосуються тематики розмови, а також надмірною жестикуляцією (рис. 4). Оскільки розмова відбувається в приватній резиденції Бориса Джонсона, вбачається певна невимушеність розмови, яка супроводжується розслабленістю пози журналіста та співрозмовника.

Варто відзначити, що у контексті пандемії Борис Джонсон використовує велику кількість суспільно-політичних реалій за цією тематикою: *the coronavirus, lockdown, special social distancing measures* (BBC, 2020).

Рис. 4. Реакція Бориса Джонсона на звинувачення журналістики у неефективності роботи Уряду

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи аспект дослідження, уточнено поняття «суспільно-політична реальія» як певного смислового конструкту, у якому відбиваються культурні, суспільні та політичні особливості держави. Досліджено використання суспільно-політичних реальій у ретроспективі ХХ століття та сучасності на матеріалі відеоінтерв'ю Едварда Хіта та Бориса Джонсона.

Отже, суспільно-політичні реальії у Великій Британії відіграють важливу роль під час ведення політичного діалогу та насичують мовленнєву палітру різних відеожанрів – дебатів, політичних шоу, відеоінтерв'ю. Вибір суспільно-політичних реальій безпосередньо залежить від актуальності тематики дискусії, а також налаштованості суспільства на ведення діалогу з владними колами країни. Визначено, що жанр відеоінтерв'ю розвивався еволюційно та пройшов шлях від консерватизму ХХ століття до нон-конформізму ХХІ століття.

Діалогічність, мультимодальність та інтерактивність сучасної політичної дискусії відіграє важливу роль у формуванні дигітального медіапростору.

Зважаючи на недостатній рівень опрацювання матеріалу дослідження вітчизняними науковцями у контексті мультимодальності, вважаємо перспективним подальшу систематизацію типів відеожанрів, а також пропонуємо створити нову класифікацію суспільно-політичних реальій у контексті аудіовізуальної передачі інформації з виходом у площину перекладу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баланик, І. Д., Бялик В. Д. Труднощі та способи перекладу суспільно-політичних реальій. *Вчені записки ТНУ ім. Вернадського*. Серія Філологія: Суспільні комунікації, 2020. № 31 (70).
2. Влахов, С., Флорин, С. Непереваемое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. 343 с.
3. Дяків, Х. (2021). Мовленнєвий жанр «відеоінтерв'ю»: комунікативно-прагматична організація. *Folia Philologica*, 1, 20–28, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2021/1/3>
4. Зорівчак, Р. П. Реалія і переклад. Львів : Видавництво Львівського університету, 1989. 216 с.
5. Кирда, А. Г., Письменна, О. О. Формування компетентності в перекладі на матеріалі сучасних суспільно-політичних реальій. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2015. Вип. 49. С. 252–260.
6. Кретов, А. А., Фененко, Н. А. Лингвистическая теория реалии. *Вестник Воронежского государственного университета*, 2013. Вып. 1. С. 7–13.
7. Кузнецов, Г. В. Телевизионная журналистика. Москва : Высшая школа, 2002. 304 с.
8. Павлова, Е. К. Языковая преемственность в процессе эвфемизации политических реалий США. *Вестник Московского Университет*, 2000. № 3. С. 9.
9. Шевченко І. С. Інтердискурсивність політичного дискурсу. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*, 2009. № 848. С. 53–57.
10. Шнайдер, А. Навчання через дебати : різноманіття поглядів : адаптований переклад з англійської. Київ : БФ «Вчителі за демократію та партнерство», 2009. 320 с.
11. Яковець, А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика : підручник. Київ : Видавничий дім Києво-Могилянської академії, 2007. 240 с.
12. BBC. (BBC). (2020, July, 24). *In full: Boris Johnson interview – BBC News*. URL: <http://www.youtube.com/watch?v=3rm45jiPrdw>
13. Chaume, F. Discourse markers in audiovisual translating. *Meta*, 2004. № 49.
14. Fairclough, N., Fairclough, I. *Political Discourse Analysis*. London : Routledge, 2012. 266 p.
15. Kress, G., van Leeuwen, T. *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London : Arnold, 2001. 142 p.
16. *The Pragmatics of Political Discourse*. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2013. 315 p.

17. Thames. (Thames). (1974, February, 21). *Conservative Party. Edward Heath Interview, 1974*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=P3otNFnn0W0>

18. Van Dijk, T. A. Political discourse and ideology. *Doxa Comunicación. Revista Interdisciplinar De Estudios De Comunicación Y Ciencias Sociales*, 2003. № 1.

REFERENCES:

1. Balanyk, I. D., Bialyk V. D. (2020). *Trudnoshchi ta sposoby perekladu suspilno-politychnykh realii [Difficulties and ways of translating of social and political culture-bound words]: Vcheni zapysky TNU im. Vernadskoho. Seriia Filolohiia: Suspilni komunikatsii*, 31 (70). [in Ukrainian].

2. Vlahov, S., Floryn, S. (1980). *Neperevodymoe v perevode [Untranslatable in translation]*. Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya, 1980. 343 s. [in Russian].

3. Dyakiv, Kh. (2021). *Movlennieviy zhanr "videointerv'iu": komunikatyvno-prahmatychna orhanizatsiia [Speech genre "video interview": communicative and pragmatic organization]*. *Folia Philologica*, 1, 20–28, doi: <https://doi.org/10.17721/fofia.philologica/2021/1/3>.

4. Zorivchak, R. P. (1989). *Realiia i pereklad*. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoho universytetu. 216 s. [in Ukrainian].

5. Kyrda, A. H., Pysmenna, O. O. (2015) *Formuvannia kompetentnosti v perekladi na materialy suchasnykh suspilno-politychnykh realii [Translation competence forming with cureent political and social realities as example]*. Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Vyp. 49. S. 252–260. [in Ukrainian].

6. Kretov, A. A., Fenenko, N. A. *Lynhvystycheskaia teoriia realii [Linguistic theory of nationally-biased lexicon]*. Vestnyk Voronezhskoho hosudarstvennoho unyversyteta, 2013. Vyp. 1. S. 7–13. [in Russian].

7. Kuznetsov, H. V (2002). *Televyzyonnaia zhurnalistyka*. Moskva : Vysshiaia shkola, 2002. 304 s. [in Russian].

8. Pavlova, E. K. (2000). *Yazykovaia preemstvennost v protsesse evfemyzatsyy polytycheskykh realiy SshA [Language inheritance in terms of USA political realities euphemisation]*. Vestnyk Moskovskoho Unyversyteta. № 3. S. 9. [in Russian].

9. Shevchenko I. S. (2009) *Interdyskursyvnyy politychno dyskursu [Political discourse and its interdiscursive nature]*. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V.N. Karazina, 2009. № 848. S. 53–57. [in Ukrainian].

10. Shnaider, A. *Navchannia cherez debaty : riznomanittia pohliadiv : adaptovanyi pereklad z anhliiskoi*. Kyiv : BF «Vchyteli za demokratiyu ta partnerstvo», 2009. 320 s. [in Ukrainian].

11. Yakovets, A. V. *Televiziina zhurnalistyka: teoriia i praktyka : pidruchnyk*. Kyiv : Vydavnychy dim Kyievo-Mohylianskoi akademii, 2007. 240 s. [in Ukrainian].

12. BBC. (BBC). (2020, July, 24). *In full: Boris Johnson interview – BBC News*. Access mode: <http://www.youtube.com/watch?v=3rm45jiPrdw>

13. Chaume, F. (2004). *Discourse markers in audiovisual translating*. *Meta*. № 49.

14. Fairclough, N. & Fairclough, I. (2012). *Political Discourse Analysis*. London: Routledge.

15. Kress, G. & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

16. *The Pragmatics of Political Discourse* (2013). Amsterdam: John Benjamins Publishing.

17. Thames. (Thames). (1974, February, 21). *Conservative Party. Edward Heath Interview, 1974*. Access mode: <https://www.youtube.com/watch?v=P3otNFnn0W0>

18. Van Dijk, T. A. (2003). Political discourse and ideology. *Doxa Comunicación. Revista Interdisciplinar De Estudios De Comunicación Y Ciencias Sociales*, (1).